

Malin Bakken

Lærer - elev - relasjon i skolen

Teacher - student - relationship in school

En kvalitativ studie om relasjonsbygging i skolen

Bacheloroppgave i GLU13002

Veileder: Gunilla Eide Isaksen

Mai 2019

Malin Bakken

Lærer - elev - relasjon i skolen

Teacher - student - relationship in school

En kvalitativ studie om relasjonsbygging i skolen

Bacheloroppgave i GLU13002
Veileder: Gunilla Eide Isaksen
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

1 Sammendrag

Denne bacheloroppgaven handler om lærer – elev – relasjon, der det er gjort en undersøkelse av hvordan en lærer arbeider for å skape gode relasjoner til sine elever. For å skaffe informasjon om emnet har det blitt benyttet forskning og teori. Det ble foretatt en kvalitativ forskningsmetode for å skaffe informasjon om emnet, slik at jeg kunne gå i dybden av temaet og få tak i erfaringer og tanker fra informanten. Det ble gjennomført observasjon og intervju av den samme læreren, slik at jeg kunne se dette i sammenheng. Teori som belyses er faktorer som inngår i relasjonsbygging, og betydningen av en god lærer – elev – relasjon. Denne oppgaven svarer på funnene jeg har gjort, og dette drøftes i lys av relevant teori. Resultatet av undersøkelsen viser blant annet at læreren er opptatt av å anerkjenne sine elever, gi tydelig beskjeder, la elevene få være delaktig i valg av regler og skape et godt foreldresamarbeid.

1.1 Abstract

This bachelor's thesis is about teacher – student – relationship, where I have investigated what the teacher is doing to create good relationships with its students. I have done research and used relevant theory to obtain the information that I have needed for this thesis. I used the qualitative research method, so that I could go deeper into the theme and get more experiences and thoughts from the informant. I have interviewed and observed the same teacher/informant, so I could see these in conjunction. Theories that are illuminated are factors that are part of relationship of a good teacher – student – relationship. This assignment will present the findings have made, and discuss relevant theory. The results of the study show that the teacher cares about recognizing his pupils. The teacher does this by giving clear messages and by letting the pupils participate in the choice of rules and create a good parenting cooperation.

Innholdsfortegnelse

1	SAMMENDRAG	1
1.1	ABSTRACT.....	1
2	INNLEDNING	3
2.1	SITUASJONSBESKRIVELSE.....	4
3	TEORI	5
3.1	VALG AV TEORI.....	5
3.2	TIDLIGERE FORSKNING.....	5
3.3	RELASJONSKOMPETANSEN.....	6
3.3.1	<i>Betydningen av en god relasjon</i>	6
3.3.2	<i>Se den enkelte elev</i>	6
3.4	ANERKJENNELSE.....	7
3.5	KLASSELEDELSE.....	8
3.5.1	<i>Beskjeder</i>	8
3.6	SAMARBEID MED HJEMMET.....	9
4	FORSKNINGSMETODE:	11
4.1	KVALITATIV FORSKNINGSMETODE.....	11
4.1.1	<i>Observasjon</i>	12
4.1.2	<i>Intervju</i>	13
4.1.3	<i>Validitet og reliabilitet</i>	14
5	ANALYSE	15
5.1	OBSERVASJON.....	15
5.2	INTERVJU.....	16
5.2.1	<i>Eli sitt syn på betydningen av en god relasjon</i>	16
5.2.2	<i>Anerkjennelse</i>	16
5.2.3	<i>Beskjeder</i>	16
5.2.4	<i>Foreldresamarbeid</i>	17
6	DRØFTING	18
6.1	BETYDNING AV EN GOD RELASJON.....	18
6.2	ANERKJENNELSE.....	19
6.3	BESKJEDER.....	21
6.4	FORELDRESAMARBEID.....	22
7	AVSLUTNING	24
8	BIBLIOGRAFI	25
9	VEDLEGG	27
9.1	OBSERVASJON.....	27
9.2	INTERVJU.....	28
9.3	SAMTYKKESKJEMA.....	29

2 Innledning

Nordahl mfl. i Lyngnes og Rismark (2015) hevder at lærere med gode relasjoner til sine elever opplever mindre atferdsproblemer enn lærere som har dårligere forhold til sine elever (Lyngnes & Rismark, 2015, s. 137). Nordahl (2002) forteller også at elever som har et godt forhold til læreren sin, trives bedre på skolen (s. 113). Federici og Skaalvik hevder i Uthus (2017) at elever som har gode relasjoner til læreren sin, oftere tar faglig initiativ i klasserommet og har høyere forventning om å mestre skolearbeidet. I tillegg henger betydningen av relasjonen med læreren sammen med elevenes trivsel og psykiske helse (s. 186).

Mitt mål som lærer er å kunne bygge gode relasjoner til elevene ved å utøve en klasseledelse som forventes av meg som lærer. Derfor var hensikten med denne oppgaven å se på ulike måter som fungerer for én lærer, slik at jeg kunne skaffe meg mer erfaring og informasjon rundt emnet. Muligheten jeg hadde i praksis for å utforske dette ville jeg utnytte. Ved å utforske dette kunne jeg tilegne meg kunnskapen på dette området, for å se hvordan dette påvirket relasjonen mellom læreren og elevene, som jeg videre kan med meg i yrkeslivet. Dette synes jeg er et viktig tema i skolen, som jeg ønsker å få mer kunnskap om. På bakgrunn av dette skal jeg i denne bacheloren svare på denne problemstillingen: ***Hvordan jobber en lærer for å skape gode relasjoner til sine elever?***

For å kunne svare på denne problemstillingen, vil jeg se på relevant teori og samle inn datamateriell i praksis. Det er mange teorier innenfor temaet relasjonsbygging, og har dermed begrenset det til noen få som henger sammen med problemstillingen og funnene i undersøkelsen. Metoden jeg har valgt å bruke er en kvalitativ forskningsmetode, der jeg har brukt observasjon og intervju. Jeg velger å kun bruke én informant, og observerer og intervjuer derfor den samme læreren. Da har jeg mulighet til å se observasjonene mine i sammenheng med det hun forteller i intervjuet. Oppgaven starter med å gjøre rede for relevansen til relasjonsbygging i skolen og tidligere forskning. Videre viser jeg hvem det skal forskes på. Deretter kommer relevant teori innenfor dette området, og forklarer metoden jeg har valgt. Etterpå analyserer og drøfter jeg funnene ut fra valgt teori. Til slutt avslutter jeg med en oppsummering, der jeg konkluderer og reflekterer over erfaringer jeg har gjort meg gjennom forskningsprosessen.

2.1 Situasjonsbeskrivelse

Oppgaven består av å observere kontaktlæreren i klasserommet i en skoletime, i tillegg til et intervju med den samme læreren. Klassen består av et mangfold av elever med ulik etnisk bakgrunn og ulikt nivå både faglig og sosialt. Klassen hadde noe atferdsmessige utfordringer, men dette var ikke en hindring i forhold til min problemstilling og forskning. Hovedfokuset var å ha en fenomenologisk tilnærming, der jeg så relasjonsbygging ut i fra lærerens ståsted. Christoffersen og Johannessen (2012) forklarer at fenomenologi betyr å forstå verden gjennom menneskene (s. 99). Det forklares som læren om ”det som viser seg”, det vil si de tingene eller begivenhetene slik de framstår for oss, slik de raskt oppfattes av sansene. Målet her er å få økt forståelse av og innsikt i andres verden, og de forteller vi må forstå mennesker for å forstå verden.

3 Teori

3.1 Valg av teori

I dette kapitlet begynner jeg først med å skrive om tidligere forskning på dette området. Deretter vil jeg ta for meg teori innen relasjonskompetansen, samt betydningen av en god relasjon til sine elever. Videre tar jeg for meg teori innen det å se hver enkelt elev og anerkjennelse. Deretter kommer teori innen klasseledelse, hvordan læreren gir ulike beskjeder og betydning av dette. For så å avslutte kapitlet med teori innen foreldresamarbeid.

3.2 Tidligere forskning

Det har blitt forsket mye og grundig omkring emnet relasjonsbygging i skolen. Stortingsmelding nr. 22 hevder at faktorene som har størst betydning for å utvikle og opprettholde et godt læringsmiljø er lærerens kunnskap om klasseledelse og evnen til å skape positive relasjoner til elevene (St. Meld. nr. 22 (2010-2011)). Dette bidrar til både personlig, sosial og faglig læring hos elevene. Kjennetegn på et godt læringsmiljø er at elevene opplever anerkjennelse, trygghet og tillit. I tillegg er det viktig å føle seg en del av fellesskapet, og at det er god relasjon mellom lærere og elever. Toril Moen forteller at begrepet relasjon kommer fra latin, og betyr forbindelse mellom to eller flere personer som gjensidig påvirkes av hverandre (Karlsdottir & Lysø, 2013 s. 266) Moen forteller videre at en god relasjon mellom lærer og elev er viktig for elevenes skolefaglige utvikling (Karlsdottir & Lysø, 2013 s. 265). Elever som har en god relasjon til læreren sin, har lettere for å forholde seg til klassens regler, og dermed har et mindre behov for å teste grenser. Andre studier forteller at en god relasjon mellom lærer og elev også er viktig med tanke på elevenes sosiale utvikling. Federici og Skaalvik i Uthus (2017) forteller at lærer-elev-relasjonen har betydning for faktorer som er relatert til elevenes trivsel og psykiske helse (s. 186). Farmer og Farmer i Uthus sier at sosial støtte kan forstås som de sosiale prosessene i skolen som bidrar til elevenes faglige og sosiale utvikling (Uthus, 2017 s. 188). Uthus forteller at lærer-elev-relasjonen er en sentral faktor i et godt læringsmiljø, og at relasjonen kan ha betydning for elevenes mentale helse (s. 196).

3.3 Relasjonskompetansen

Relasjonskompetansen defineres på mange ulike måter. Jeg har valgt Juul og Jensen sin definisjon som lyder som følger: ”Pedagogens evne til å ”se” det enkelte barn på dets premisser, og det å avstemme sin egen atferd uten dermed å legge fra seg lederskapet og evnen til å være autentisk i kontakten” (Karlsdottir & Lysø, 2013 s. 296). Autentisk beskriver de som den voksnes evne til å være fagpersonlig nærværende i relasjonen. (s. 296). Elevene bør være med på å bestemme regler, slik at de forstår hensikten med disse reglene. Ulike regler kan skapes i relasjon mellom lærer og elev, for eksempel om atferd i klassen, noe som legger til rette for et godt læringsmiljø. For at læringsmiljøet skal være godt er det avgjørende at elevene har en følelse av tilhørighet til klassen. Opplevelsen av tilhørighet kan bidra til at elevene trives og har det bra.

3.3.1 Betydningen av en god relasjon

Thomas Nordahl forteller at kvaliteten på relasjonene mellom lærer og elev er avgjørende i alle former for undervisning (Nordahl, 2002 s. 113). Elever blir inspirert og motivert av lærere som respekterer dem, og som legger vekt på å ha et godt forhold til dem. Nordahl (2002) hevder at elever som har et godt forhold til læreren sin, trives bedre på skolen. Det ser også ut til at lærere opplever mindre atferdsproblemer når relasjonen mellom lærer og eleven er god. Et positivt samspill, innebærer blant annet at læreren forstår elevene, kjenner til deres interesser og erfaringer og anvender det i undervisningen. Elevenes motivasjon for skolearbeidet påvirkes og er knyttet til forholdet til læreren. Nordahl (2002) forteller videre med et godt forhold til læreren sin, kan elevene få en positiv kompetanse med andre elever.

3.3.2 Se den enkelte elev

Ved å etablere positive sosiale relasjoner med elevene hevder Nordahl (2002) det viktig å se den enkelte elev (s. 118). Det kan være viktig for eleven å få øyekontakt med læreren, bruke humor, en klapp på skulderen og personlige kommentarer på hendelser som eleven synes er viktig. Dette handler blant annet om å gi ros og komplimenter, og benytte seg av andre former for belønning når elevene fortjener det. Eleven kan da få inntrykk av at læreren følger med og er interessert, ved blant annet at læreren kommenterer og stiller ulike spørsmål. Elevene har da mulighet til å forklare ulike situasjoner og utfordringer de har, for så å bli hørt. Nordahl

(2002) forteller videre det er viktig å verdsette elevenes interesser, erfaringer og oppfatninger. Siden det bare er en liten del av vår kommunikasjon som er verbal, vil læreren anerkjenne og underkjenne elevene gjennom blant annet blikk, ansiktsuttrykk, bevegelser, latter, smil og sukk. Han forteller videre at det er viktig å ta seg tid til å snakke med elevene. En strategi han nevner er å få blikkontakt med hver elev når læreren har opprop av navn, håndhilse på elevene om morgenen eller å gi dem små hyggelige kommentarer. I oppgaven min er anerkjennelse sentralt og derfor velger jeg å definere dette i neste avsnitt.

3.4 Anerkjennelse

Det overordnede teoretiske fundamentet for begrepet anerkjennelse er i høy grad bygd opp av moderne sosialfilosofier, blant annet Axel Honneth (Skoglund & Åmot, 2012 s. 19).

Anerkjennelse danner en nødvendig forutsetning for all forståelse om identitetsdannelse, selvstendighet og frihet. Honneth i Skoglund og Åmot (2012) forteller at vår identitet ikke utvikles isolert, men trenger en gjensidig anerkjennende relasjon til andre, og er et fenomen som oppstår i relasjoner mellom individ og verden. Anerkjennelse kan ifølge Honneths teori knyttes til ulike sfærer: den private sfære, den solidariske sfæren og den rettslige sfæren.

Disse tre formene for praktiske handlinger innenfor begrepet anerkjennelse er vi avhengige av, og former ulike sider ved personligheten (Skoglund & Åmot, 2012 s. 110). Behovet for anerkjennelse er et grunnbehov vi mennesker har, men behovet for anerkjennelse kan variere (s. 111). Han forteller videre at gjennom de tre formene for anerkjennelse, gjør det mulig å utvikle selvtillit, selvrespekt og følelse av egenverd. Anerkjennelse kan beskrives som et psykisk behov, og har stor betydning av å bli sett og hørt.

For at et samfunn skal karakteriseres som solidarisk i Honneths betydning, er det en forutsetning at det er i stand til å inkludere ulike samfunnsgrupper der medlemmene blir verdsatt ut fra ulike ferdigheter og prestasjoner (Skoglund & Åmot, 2012 s. 20). Dette er avhengig av at samfunnet som helhet klarer å inkludere forskjellige livsformer og verdiorienteringer. De forskjellige sfærene og anerkjennelsesformene bygger på og påvirker for hvordan anerkjennelse eller krenkelse presenteres og kommer til uttrykk. De ulike anerkjennelsesformene danner en forutsetning for et inkluderende samfunn. Ved manglende anerkjennelse eller det Honneths kaller korresponderende krenkelsesormer, kan vi miste vårt positive forhold til oss selv. Den private sfæren inneholder muligheter for tilbakeholdt

anerkjennelse, omsorgssvikt, ignorering og mishandling. Krenkelser som dette kan føre til mangelfull fysisk integritet og manglende selvtillit. Ved manglende anerkjennelse i den rettslige sfæren kan konsekvensene være å bli gjort til ”gjenstand” for urettferdighet eller umyndiggjøring og ekskludering, som forutsetter manglende muligheter for sosial integrering. Krenkelser på et individnivå kan dreie seg om å bli oversett eller bli utsatt for psykiske eller fysiske overgrep, mens på et kollektivt nivå kan det blant annet handle om offentlig diskriminering. I den solidariske sfæren vil motsatsen være krenkelse eller underkjennelse. I tillegg til nedvurdering eller reduksjon av status. Honneths forteller ved å kjenne anerkjennelsens språk og grammatikk, kan vi bruke den kunnskapen til å fremme den. Da må man forstå både anerkjennelsen slik de framstår i de forskjellige sfærene, og hvordan vi kan oppheve krenkelsen.

3.5 Klasseledelse

For å skape gode relasjoner til elevene er det en forutsetning at læreren må kunne lede undervisningen og utvikle gode læringsmiljøer (Lyngnes & Rismark, 2015, s. 134). I følge Nordenbo i Lyngnes og Rismark (2015) handler klasseledelse blant annet om å utvikle gode relasjoner til elevene, skape gode læringsmiljøer og etablering og håndtering av regler (s. 134). Disse reglene kan bidra til en forutsigbarhet og trygghet for elevene (s. 136). I noen situasjoner hvor planer og regler må brytes, må læreren handle i øyeblikket gjennom situasjonsbestemt klasseledelse. Læreren må da ta handlingsvalg i øyeblikket ved hendelser som oppstår uventet i klasserommet. Klasseledelse på denne måten handler om å være i forkant av situasjonen og handle deretter. Det å være i forkant av tenkelige problemer som kan forebygges og hindre at problemer oppstår og utvikler seg, refererer til proaktiv klasseledelse (Lyngnes & Rismark, 2015 s. 137). De forteller videre at lærere må kunne utføre en undervisning som elevene forstår, følger med på og har lyst til å lære. Nordahl (2002) forklarer det er lærerens ansvar å etablere gode relasjoner til elevene. Klasseledelse og etablering av relasjoner kan utvikles, påvirkes og læres (Nordahl, 2002 s. 111).

3.5.1 Beskjeder

I løpet av en dag gir læreren mange ulike beskjeder til sine elever (Bergkastet, Dahl & Hansen, 2009 s. 91). En beskjed kan blant annet brukes for å gi informasjon, instruksjoner til arbeidsoppgaver, for å minne elevene på hva som forventes eller for å korrigere elevene når

de bryter reglene. Bergkastet mfl. (2009) forteller en lærer gir omtrent 35 beskjeder i løpet av en halvtime, og med et dårlig samspill mellom læreren og elevgruppen vil antall beskjeder øke til rundt 60 i løpet av en halvtime. Den formen og sammenhengen beskjeden blir gitt i er viktig, siden mye av kontakten mellom lærer og eleven skjer gjennom beskjeder. En beskjed kan ofte bli kritisk og negativ når læreren må gjenta den flere ganger. Det kan være lurt å redusere antall beskjeder, slik at ikke elevene forbinder disse beskjedene med mas og påvirke samspillet mellom læreren og eleven på en negativ måte. Ved å innlære faste rutiner for de situasjonene som er mest vanlig i løpet av en skoledag, forteller Bergkastet mfl. (2009) er en god måte å redusere antall beskjeder. Dette kan blant annet være rutiner på oppstilling i gang og klasserom, overgang mellom aktiviteter, oppstart av time, overganger mellom aktiviteter i klasserommet, toalettbesøk eller matpauser. Læreren kan også arbeide for at de beskjedene som gis blir så effektive som mulig. En viktig faktor kan være å sikre alle oppmerksomheten. Det er også viktig at den er forståelig for andre, og at den presenteres på en måte som øker sannsynligheten for at elevene følger beskjeden. Bergkastet mfl. (2009) beskriver at gode beskjeder skal være korte og enkle formulert, som blir gitt i en vennlig og tydelig tone (s. 99). De forteller også man kan bruke et oppmerksomhetssignal for å vise at det kommer en beskjed. Når læreren skal gi en beskjed til enkeltelever vektlegger de å være i nærhet av eleven når beskjeden skal gis. Da er det viktig og la eleven få tid til å følge beskjeden og gi ros eller annen positiv oppmerksomhet når de følger beskjeden.

3.6 Samarbeid med hjemmet

St.meld. nr. 31 hevder at et godt samspill mellom skole og hjem forutsetter at begge partene tydelig kommuniserer for å unngå misforståelser (St. Meld. Nr. 31 (2007-2008)). Læreren bør hele tiden ha fokus på hva som er best for eleven, og for å få dette til er de avhengig av å samarbeide med foreldrene. For å nå dette er det viktig å ha god kommunikasjon med hjemmet, men det er lærerens ansvar å opprettholde denne kontakten. Forholdet mellom skole og hjem henger samme med et godt læringsmiljø, og at elevene kan oppleve sammenhengen mellom skole og hjem, som kan støtte deres læringsprosess, trygghet og sosiale læring (Lyngnes & Rismark, 2015 s. 149). I følge friskoleloven § 1-1 og § 7-1d, skal skolen sørge for samarbeid med hjemmet, der foreldresamarbeidet skal ha elevene i fokus (Friskoleloven, 2006 § 4-1). Samarbeidet skal bidra til god oppfølging av eleven sin faglige og sosiale utvikling. Friskolelova forteller også et godt foreldresamarbeid er en viktig ressurs for skolen

for å styrke utviklinga av et godt læringsmiljø og frembringe læringsresultater. Thomas Nordahl forteller i Imsen (2016) at han skiller mellom tre forskjellige typer av samarbeid (s. 460). Han forteller den enkleste formen for samarbeid er formidling av informasjon. Videre forteller han at dialog og drøftinger er en litt mer grundigere form for kommunikasjon, med rom for ulike synspunkter hvor foreldrene skal bli sett og hørt. Den siste typen for samarbeid han nevner er den mest omfattende formen for samarbeidet innebærer foreldrenes innflytelse på skolens pedagogiske praksis, som handler om foreldrenes medvirkning.

4 Forskningsmetode:

Metode blir definert av Tranøy som ”en fremgangsmåte for å bringe kunnskap eller etterprøve påstander som fremsettes med krav om å være sanne, gyldige eller holdbare” (Dalland, 2007 s. 83). Metoden forteller oss hvordan vi skal skaffe oss kunnskapen, for så å analysere den. Denne blir vårt redskap i møte med det vi undersøker, og metoden vil hjelpe oss til å samle inn opplysninger vi trenger til undersøkelsen. Som datainnsamlingsmetode benyttet jeg meg først av kun observasjon. Etter hvert som jeg tolket og analysert informasjon fra observasjonen, innså jeg et behov for mer datamateriale for å få en mer utfyllende drøfting. Jeg kontaktet derfor den samme informanten og fikk gjennomføre et intervju med henne. Jeg utarbeidet derfor egne spørsmål, slik at jeg skulle få svar på det jeg ønsket. Med den samme informanten fikk jeg mulighet til å se det jeg observerte i sammenheng med det hun fortalte i intervjuet. I dette kapitlet vil jeg forklare kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode. Videre legger jeg fram mitt metodevalg og begrunnelse for valg av dette. Deretter framstiller jeg oppgavens validitet og reliabilitet.

4.1 Kvalitativ forskningsmetode

Innen samfunnsvitenskapen er det vanlig å skille mellom forskningsmetodene kvalitative og kvantitative metoder (Dalland, 2007, s. 84). I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av kvalitative metodene, som fanger opp en mening eller opplevelse som ikke kan måles eller tallfestes. Ved denne metoden går man i dybden, fanger mange opplysninger om få undersøkelser, innsamlingen skjer i direkte kontakt med feltet og det blir i større grad et jeg-du forhold mellom forsker og informant (s. 86). I min oppgave ønsker jeg å finne ut av hvordan en lærer jobber for å skape gode relasjoner til sine elever. Det vil i denne sammenheng være naturlig å bruke observasjon og intervju som metode, som begge går under kvalitativ forskningsmetode, siden denne oppgaven i stor grad omhandler lærerens undervisning. I denne forskningen forholder jeg meg til kun én informant, for å kunne se hva informanten utøver i sammenheng med svarene på intervjuet. Siden jeg benytter meg av kun en informant vil det være mer hensiktsmessig og bruke denne forskningsmetoden, da en kvantitativ metode krever et større utvalg av informanter.

4.1.1 Observasjon

Observasjon som datainnsamlingsmetode handler som oftest om detaljerte beskrivelser av menneskers aktiviteter, atferd eller handlinger (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 61). Observasjon er en fin metode å bruke når forskere ønsker en direkte tilgang til det som skal undersøkes, for eksempel handlinger i et klasserom (s. 62). Her skaffer man seg kunnskap ved å være tilstede i settingen. Informasjonen kan hentes fram gjennom direkte observasjon, i tillegg til forskerens tolkning av å være i settingen. Forskeren tar med seg sine kunnskaper, erfaringer og opplevelser inn i situasjonen, som er til hjelp for å fange og fokusere på hva han observerer. I min oppgave har jeg benyttet åpen observasjon som en ikke-deltagende observatør, der jeg observerte hvordan en lærer arbeider for å skape gode relasjoner til sine elever. For å få en mer systematisk observasjon har jeg brukt fem punktet fra Utdanningsdirektoratet som fungerte som observasjonsstøtte. Siden jeg er ny om forsker gjorde jeg det slik for å lettere få tak på virkeligheten og gjorde observasjonen mer oversiktlig. Ettersom problemstillinga mi er *Hvordan en lærer arbeider for å skape gode relasjoner til sine elever*, var det naturlig at jeg observerte lærerens handlinger. Jeg hadde et klart fokusområde på forhånd, men var åpen for hvordan lærerens praksis var og skrev notater under de bestemte punktene.

Observasjonen foregikk i klasserommet under en undervisningstime. Hvilken betydning min forståelse kan ha for forskningen er at jeg lettere kan fange opp det jeg selv har erfart, kunnskapen jeg har og opplevelse av situasjonen. Ettersom jeg er ny som forsker, kan dette påvirke min forståelse, hva jeg observerte og hvordan disse observasjonene vektlegges og tolken (Christoffersen og Johannessen, 2012 s. 22). I tillegg vil jeg som forsker prøve å være mest mulig åpen for dataene jeg samler inn. Fordelen med denne type observasjon er at jeg hadde mulighet til å kun konsentrere meg om observasjonsrollen, i stedet for at jeg måtte ta del i undervisninga. I tillegg fikk jeg god oversikt over situasjonen, og deltageren visste at hun ble observert. utfordringer med en slik observasjon kan være at informanten forandrer atferd, eller det kan være lett å feiltolke situasjonen og handlinger som blir utført. Jeg satte meg bakerst i klasserommet og tok fram observasjonsnotatet og skrivebok. Under observasjonen benyttet jeg meg som sagt av noen punkter fra Utdanningsdirektoratet som jeg noterte under. Det var viktig for meg å notere så mye som mulig, slik at jeg skulle få et godt

grunnlag for analysen og tolkningen senere. Observasjonen foregikk i klasserommet. Etter observasjonen gikk jeg gjennom notatene mine og gjorde nødvendige utfyllinger.

4.1.2 Intervju

I et forskningsintervju er det forskeren som er instrumentet, der spørsmålene er avgjørende for hvordan svaret blir (Dalland, 2007 s. 130). Forskerens evne til å oppfatte svarene, forstå dem, ta vare på dem og tolke dem er avgjørende om dette er til å stole på. Det kvalitative forskningsintervjuet sitt formål er å få tak i intervjupersonen sin egen beskrivelse av den livssituasjonen personen befinner seg i. Forskeren registrere og tolker det som blir sagt, og måten det blir sagt på. For å få beskrivende og dekkende svar er det en forutsetning å stille utfyllende spørsmål. I arbeid med denne oppgaven har jeg utarbeidet en intervjuguide (se vedlegg 2), med utgangspunkt i min problemstilling. Under utforming av spørsmålene fokuserte jeg på valgt tema, og valgte spørsmål deretter. Læreren fikk vite spørsmålene på forhånd, grunnet for å få mer utfyllende og gjennomtenkte svar.

Intervjuet foregikk på et grupperom på skolen hvor informanten jobber. Under intervjuet var det ingen forstyrrende faktorer, noe som ga et godt grunnlag for en god samtale. Under intervjuet kom det mange sentrale og verdifulle svar, som jeg videre skal analysere og drøfte i forhold til problemstillingen min. Ut i fra dette har jeg valgt ut de spørsmålene jeg mener er mest i samsvar med problemstillingen, for så å drøfte dette opp mot teori. Under intervjuet noterte jeg ned hva som ble sagt. Siden det er krevende å holde et intervju samtidig som man noterer, tok vi oss god tid. Under intervjuet gjentok jeg mye av det hun sa, slik at det ikke skulle bli noen misforståelser. Mine forutsetninger og evner til å oppfatte svarene jeg fikk, tolke og forstå dem, kan muligens være avgjørende for hvordan resultatet blir. Fordelen med å gjøre et slikt intervju er at jeg fikk forme spørsmålene som jeg ville for å få datamaterialet jeg ønsket. Spørsmålene mine var åpne, og la til rette for at hun fikk snakke fritt om sine erfaringer. Ulempen med denne måten å gjøre et intervju på er at jeg skrev ned svarene underveis i intervjuet, noe som var krevende. Samtidig fikk jeg bruke den tiden jeg trengte, noe som gjorde at dette ikke gikk ut over svarene jeg fikk i stor grad. Siden jeg brukte god tid på å skrive ned det hun sa, kan det tenkes at hun opplevde det hun sa som verdifullt.

4.1.3 Validitet og reliabilitet

Begrepet validitet brukes i forskningsspørsmål som betyr gyldighet, som handler om hvor gyldig eller relevant data representerer fenomenet (Christoffersen & Johannessen, 2012 s. 24). For å kvalitetssikre datamaterialet valgte jeg å utføre et intervju i tillegg til observasjon for å få en mer sikker data. Som tidligere nevnt består oppgaven min av å finne svar på hvordan læreren arbeider for å skape gode relasjoner til sine elever. Jeg ønsket å se hvordan dette foregikk i undervisning, og valgte derfor disse metodene for å sørge for at jeg best mulig kunne finne svar på min problemstilling.

Reliabilitet betyr pålitelighet og handler om hvor pålitelig data er i all forskning (Christoffersen & Johannessen, 2012 s. 23). Begrepet knytter seg til nøyaktigheten av undersøkelsens data, om blant annet hva som brukes, måten de samles inn på og hvordan de bearbeides. Siden denne oppgaven bygger på en lærer sine meninger og handlinger, er det ikke sikkert det gjelder for alle lærere. Det er også en faktor hvordan kjemien er mellom informant og intervjuer, i tillegg til dagsformen til læreren ved observasjon. For å styrke oppgavens reliabilitet har jeg vært nøye med å påpeke at dette er anonymt, og at oppgaven ikke går ut på å henge ut hvordan hun arbeider i skolen. Christoffersen og Johannessen (2012) forteller at kvaliteten på informasjonen som kommer ut av intervjuet, er avhengig av relasjonen mellom intervjuer og informant. Det finnes ulike forhold som kan påvirke et intervju (s. 81). Ettersom jeg hadde en relasjon til denne læreren fra før, kan dette påvirke reliabiliteten i noe grad. Hadde jeg ikke kjent denne lærere, kan det hende jeg hadde fått et annet svar.

I prosessen måtte jeg velge ut hvilken informasjon som var mest relevant å ta med, og det jeg kunne utelatte. Denne avgjørelsen kan være med å påvirke reliabiliteten. Siden jeg valgte å la informanten få vite spørsmålene på forhånd, kan dette være med å påvirke reliabiliteten, siden informanten får ekstra god tid til å tenke igjennom svarene. Kanskje jeg hadde fått et annet svar om læreren ikke visste spørsmålene som kom. Siden jeg laget spørsmålene etter observasjonen, fikk jeg mulighet til å se hva jeg trengte å vite mer om, og kunne dermed laget spørsmålene deretter. Jeg tar også i betraktning det er en mulighet for at informanten ble påvirket av at jeg var til stede i undervisningen, eller hvordan spørsmålene i intervjuet var vinklet. Det kunne muligens ha påvirket svarene og funnene jeg har samlet inn. Før

observasjonen valgte jeg og ikke fortelle læreren de ulike punktene jeg skulle observere, på grunn av at jeg ikke ønsket å påvirke læreres handlinger i stor grad.

5 Analyse

I denne delen kommer mine funn fra datasamlingsmetodene observasjon og intervju.

Informanten min har fått det fiktive navnet Eli, for å få en bedre flyt i teksten. For å gi teksten struktur velger jeg å ha med overskrifter ved intervjuet, der jeg har valg ut datamateriale som er relevant for min problemstilling.

5.1 Observasjon

Jeg observerer at Eli er opptatt av å skape god kontakt med elevene, og gir anerkjennelse ved blant annet å se på elevene, nikke og smile. Hun sier også ord som viser at hun er en aktiv lytter og er interessert i det de forteller. Når elevene kommer om morgenen går hun bort til dem og ønsker de en god dag. Jeg legger også merke til at hun bruker elevens navn i stedet for ”du”. Eli starter timen med å ønske elevene velkommen, ser på dem, smiler og viser de trygghet. Hun viser at alle elevene er velkomne, og øker opplevelsen av å være i et fellesskap. Hun spør blant annet om hva de har gjort i helga eller dagen før. Ut i fra kroppsspråket hennes er det tydelig at hun viser at det elevene sier er viktig og har en verdi. Eli kan hjelpe elevene med å sette ord på det de sier slik at det blir lettere for andre elever å forstå, og bruker elevene for å skape gode samtaler seg imellom.

I klasserommet tar hun seg tid til å komme med oppfølgings spørsmål til det elevene forteller, og tar seg god tid slik at elevene får tid til å tenke og reflektere. Her er det tydelig at hun styrer samtalen og har kontroll. Hun stopper samtalen om det er uro eller om noen ikke følger med, slik at den eleven som snakker skal få all oppmerksomhet. Eli prøver å skape gode samtaler med elevene ved blant annet å spørre og interessere seg for deres fritid. Hun spør for eksempel en elev: ”Hvordan gikk kampen?”. Hun er nysgjerrig og innstilt på å forstå elevene. En elev i klassen er interessert i hunder, og snakket mye om hva familien og hunden hadde gjort i helga. Da sa Eli hun kunne vise hunden på storskjerm senere på dagen, slik at alle elevene i klassen fikk se hunden. Hun tar også tak i det elevene sier, og tar opp problemer og utfordringer som oppstår. Jeg observerer også at Eli gir tydelige beskjeder i overgangssituasjoner, og repeterer beskjeder i fellesskap.

5.2 Intervju

5.2.1 Eli sitt syn på betydningen av en god relasjon

Eli opplever at en god lærer-elev relasjon er når elevene kjenner seg trygg på henne, og at elevene føler de kan prate om det som betyr noe for en. I tillegg til at de blir respektert og forstått. Videre forteller hun at man først og fremst skal være en voksen elevene blir kjent med. Hun forteller det er viktig å vise interesse og tålmodighet for hele klassen, snakke om viktige hendelser med dem, og skape et slags demokrati i klassen, der elevene er med å ta beslutninger. Hun forteller videre at elevene skal være med å lage trinnregler for å få et eierskap til dem. I tillegg sier hun at det er viktig at læreren ordner opp i alle saker som dukker opp med en gang, for at elevene skal kjenne at læreren bryr seg, og dermed kan unngå uønsket atferd.

5.2.2 Anerkjennelse

Eli mener alle elevene må bli sett for den de er, settes rimelige krav til, og at elevene kjenner at læreren har trua på dem. Hun forteller videre at elevene må behandles ulikt, og gjøre det på en måte slik at de forstår. Videre forteller hun at det er viktig å snakke om hendelser, både med enkeltelever og i fellesskap. For å få et godt klassemiljø tror hun det er avgjørende for en klasse å ha voksne de er trygge på, samtidig som de kan legg til rette for god stemning, slik at elevene ser frem til å komme på skolen. Hun vektlegger også det å beholde roen når temperaturen stiger hos elevene. Den voksne må også være "fredsmegler" og finne løsninger når klassen snakker sammen i krok om ulike utfordringer.

5.2.3 Beskjeder

For å kommunisere så tydelig som mulig forteller Eli at hun prøver å snakke på en slik måte at hun blir forstått. Hun er opptatt av å ta det med ro, ha et tydelig budskap, og gjerne gjenta. Hun forteller hun benytter seg av flere ulike måter å kommunisere beskjeder til elevene, men alles oppmerksomhet er det viktigste. Stemmebruken bør være slik at hun går foran som er godt eksempel. Hun forteller at roping med høy stemme skal være uaktuelt. Det hjelper å ha faste regler i overgangssituasjoner, der elevene alltid skal gjøre det samme. Hun henviser til oppstilling i nummer rekkefølge i engelsk kø. Det trengs etterhvert ikke å bli sagt, elevene forstår det og gjør automatisk. På denne måten forteller Eli at hun ikke trenger å mase så mye.

For å sikre seg at elevene har forstått det som formidles, forteller hun at det vil ofte vises hvem som ikke har fått med seg beskjeder. De blir som regel hengende litt etter, for eksempel ved opprydding på slutten av dagen. Når lærer kjenner elevene godt, er det mulig å være i forkant med disse elevene for å være sikker på at de får med seg beskjeden. Hun går da bort til eleven det gjelder og sier hun/han skal legge boka i sekken, før du gir samme beskjeden til hele klassen.

5.2.4 Foreldresamarbeid

Eli opplever ikke at skole-hjem samarbeider påvirker hennes relasjon til elevene. Hun sier at hun forholder seg til både foresatte og elever på en god måte. Hvis det er utfordringer med relasjonen til foresatte, påvirker det ikke hvordan hun ser på elevene. Hun er derimot avhengig av at de framsnakker skolen og ansatte, slik at elevene forstår at det er de voksne på skolen som bestemmer. Eli sier hun noen ganger møter foresatte som selv har hatt dårlige opplevelse i sin skolegang, og som kan videreføre dette til sine egne barn. Hun forteller at dette kan jobbes med, og du som lærer må kanskje bruke ekstra tid på å trygge disse, og være forståelsesfull. Dette forteller hun som regel går bra når man er litt ”føre var”, i forhold til informasjon og hvordan hun håndterer eventuelle situasjoner som oppstår. Hun forteller også det er viktig at du som lærer er i stand til å se foresatte og bli kjent med dem for å få et godt samarbeid. Det er viktig å tørre å være ærlig, snakke om saker som de er, og passe på å ha eksempler å vise til. I en samtale med hjemmet der en elev har brutt skolens regler, forteller hun at man bør vise til hva som har skjedd, helt konkret. Hun forteller videre det er viktig at læreren kommuniserer direkte om hva det gjelder og ikke snakker rundt tema eller hva du tror og synes.

6 Drøfting

I denne deler drøfter jeg mine funn fra intervjuet og observasjonene opp mot relevant teori. Her drøfter jeg hvordan en lærer arbeider for å skape gode relasjoner til sine elever. I drøftingen min vil jeg nevne teorier om relasjonskompetansen, betydningen av en god relasjon, anerkjennelse, klasseledelse og til slutt i forhold til samarbeid med hjemmet.

6.1 Betydning av en god relasjon

Ifølge Juul og Jensen sin definisjon på relasjonskompetansen i Karlsdottir & Lysø (2013 s. 296), kan det se ut til at læreren oppfyller flere av disse kravene. Blant annet ser Eli elevene ut i fra deres forutsetninger, er fagpersonlig nærværende i relasjonen og ser legger vekt på å skape og opprettholde gode relasjoner til elevene. Når Eli er fagpersonlig nærværende i klasserommet og skaper gode relasjoner, kan gjøre det enklere for henne å være en tydelig lærer som styrer klassen, som kan forhindre uro i klasserommet. Når læreren styrer samtalen og har kontroll, kan dette føre til at elevene blir tryggere i situasjonen.

Eli synes det er viktig å ordne opp i saker som dukker opp med en gang, slik at elevene skal føle at læreren bryr seg om dem. Med fokus på dette tror jeg kan unngå uønsket adferd, siden elevene kanskje ikke trenger er like stort behov for å få oppmerksomhet. Under observasjonen ser jeg at hun tar tak i det elevene sier, og prøver å løse problemer og utfordringer som oppstår. Ved å løse slike konflikter som oppstår med det samme, tror jeg kan være avgjørende for at elevene skal føle seg trygg på læreren sin, og at dette er en person de kan stole på. Det kan tenkes at dette kan påvirke samspillet i gruppa, som igjen fører til at elevene føler tilhørighet til klassen. Dette refererer Lyngnes og Rismark (2015) til proaktiv klasseledelse (s. 137). Her må læreren ta tak i handlingsvalg ved uventede hendelser som oppstår i klasserommet, og behandle dette for å forbygge og hindre at problemer utvikler seg. Nordenbo i Lyngnes og Rismark (2015) forteller at klasseledelse blant annet handler om etablering og håndtering av regler (s. 134). Disse reglene kan bidra til en forutsigbarhet og trygghet for elevene (s. 136). I Karlsdottir & Lysø (2013) sin teori hevder de at elevene bør være med på å bestemme regler slik at de forstår hensikten med den (s.296), som kan sees i sammenheng med det Eli vektlegger i hennes undervisning. Hun forteller at elevene skal være

med å lage trinnregler, slik at elevene får et eierskap til dem og følger disse reglene.

Karlsdottir & Lysø (s. 296) forteller også at elevene har lettere for å forholde seg til klassens regler, som igjen fører til et mindre behov for å teste grenser, dersom elevene har en god relasjon til læreren sin.

Når jeg observerte Eli så jeg at hun prøvde å skape gode samtaler med elevene ved å spørre dem ulike spørsmål om hva de hadde gjort på fritiden. Hun spurte en elev om hvordan hans fotballkamp gikk, noe som beskriver at hun interesserer seg for deres fritid. Dette kan opprettholde og styrke relasjonen til elevene, i tillegg til at eleven får dele dette med resten av klassen. Dette kan også påvirke eleven sin trivsel og psykisk helse, ved for eksempel at elevene som liker fotball lettere finner hverandre, og dermed kan spille sammen i friminuttet. Eli skapte også en god samtale med en elev som interesserer seg for hunder. Denne eleven ville vise bilde av hunden sin. Eli fortalte da at hun kunne vise frem dette på storskjerm på slutten av dagen, slik at alle i klassen fikk se dette bildet. Dette forteller Nordahl (2002) fører til et positivt samspill mellom lærer og eleven, som kan føre til at læreren blir bedre kjent med elevene og deres interesser, og bruker dette i undervisningen (s. 113). Dette kan også påvirke relasjonen mellom elevene, der de får et innblikk i hverandres fritidsinteresser. Som tidligere nevnt forteller Frederici og Skaalvik i Uthus (2017) at lærer-elev-relasjonen har betydning for elevens psykiske helse og at skolen kan bidra til elevenes faglige og sosiale utvikling (s. 196). Det er derfor viktig som lærer å ha fokus på dette, skape trygge rammer rundt elevene og bli godt kjent med dem slik at de stoler på deg. Ut i fra det jeg observerer og det hun forteller, ser det ut vil at hun vektlegger dette i klasseledelsen og ser viktigheten med å skape gode relasjoner til sine elever.

6.2 Anerkjennelse

Som tidligere nevnt forteller Axel Honneth i Skoglund og Åmot (2012) at gjennom de tre formene for anerkjennelse, den private sfære, den solidariske sfæren og den rettslige sfæren, gjør at vi utvikler selvtillit, følelse av egenverd og respekt (s. 19). Videre beskriver han anerkjennelse som et psykisk behov som har stor betydning av å bli sett og hørt. I intervjuet med Eli forteller hun at alle elevene må bli sett for den de er. Hun forteller også at elevene må kjenne at læreren har trua på dem og at de blir satt rimelige krav til, i tillegg til å behandle elevene ulikt på en måte slik at de forstår. I min observasjon har jeg sett at læreren viser

interesse for elevene ved å se på dem når de forteller noe, smiler, nikker og kommer med kommentarer underveis i det elevene snakker. Ut i fra det jeg har observert i undervisning kan det se ut til at læreren handler på en måte slik at elevene føler seg sett og hørt. Nordahl (2002 s. 118) forteller det er viktig å se den enkelte elev ved å etablere positive sosiale relasjoner med elevene, noe jeg observerer at læreren gjør. Elevene kan på denne måten føle det de sier har en verdi og er interessant, både for lærere og de andre elevene i klassen. Ved at læreren gjentar det eleven forteller kan føre til at de andre elevene får en bedre forståelse av hva elever formidler, noe som kan påvirke dem til å komme med oppfølgingsspørsmål. Nordahl (2002) beskriver at elever som har et godt forhold til læreren sin, trives bedre på skolen (s. 113). Eli mener det er viktig at elevene har lyst til å komme på skolen, og med en god relasjon til læreren sin kan kanskje dette føre til at elevene gleder seg til å komme på dit og føler seg trygge. At elevene opplever anerkjennelse, trygghet og tillit beskriver Stortingsmelding 22 er et tegn på et godt læringsmiljø (Stortingsmelding nr. 22 (2010-2011)). Det kan tenkes at dette fører til at elevene føler seg en del av fellesskapet, og at det da er lettere for de å komme på skolen.

Under observasjonen så jeg at Eli tar godt imot elevene når de kommer på skolen. Nordahl (2002) mener det er viktig å se den enkelte elev for å skape gode relasjoner til elevene (s. 118). En strategi han nevnte for å anerkjenne elevene er blikkontakt med elevene ved opprop på navn og morgenen, og håndhilse på elevene når de kommer til skolen (s. 118). Denne metoden observerer jeg at Eli ikke benytter seg av, men fokuserer heller på å gå bort til hver enkelt å ønske de en god dag, og sier elevens navn i stedet for ”du”. Ved å bruke strategien å håndhilse på elevene og se de i øynene ved opprop på navn, kan læreren være sikker på å ha sett alle elevene. Eli benytter i stedet strategien å gå bort til elevene som sitter ved pulten, samt å fokusere på å si deres navn. Denne strategien kan være fin å benytte seg av slik at læreren kan snakke med elevene, i stedet for å kun se på dem. Det kan tenkes dette er en fin måte og starte dagen på, men da er det viktig at læreren følger opp dette hver dag slik at alle elevene føler seg sett. Hvis denne strategien følges opp hver dag, kan det muligens være en fordel å bruke håndhilsemetoden. En annen utfordring som kan forekomme er om læreren ikke har kontroll på hvilke elever hun har snakket med, og dermed kan være enkelt å overse noen elever. Samtidig kan dette være en fin strategi i forhold til hennes forutsetninger, og ut ifra hva hun vektlegger som viktig.

Ut i fra Skoglund og Åmot (2012 s. 111) sin teori om at behovet for anerkjennelse er et grunnbehov alle mennesker har, men at behovet for anerkjennelse variere, kan sees i sammenheng med at det ikke ser ut til at alle elevene i klassen har et like stort behov for å bli sett i klassen. Samtidig er det viktig å ha et stort fokus på å se alle elevene. Ut i fra det Eli sier og det jeg observerer virker det som at hennes handlinger stemmer overens med det hun forteller når det kommer til å anerkjenne elevene. Hadde hun ikke klart å innfri de ulike sfærene Honneth forteller anerkjennelse dreier seg om, kan det føre til tilbakeholdende anerkjennelse, ignorering og miste vårt positive forhold til oss selv (Skoglund & Åmot, 2012 s. 20). Videre forteller Honneth ved å kjenne til anerkjennelsens språk og grammatikk, kan vi bruke den kunnskapen for å fremme den. Det er da en forutsetning at læreren forstår hvordan anerkjennelsen framstår i de forskjellige sfærene og hvordan oppheve krenkelsene. Hvis læreren har fokus på dette i møte med elevene sine, kan det tenkes at hun unngår disse konsekvensene.

6.3 Beskjeder

For at elevene skal forstå det Eli prøver å formidle, forteller hun at hun prøver kommunisere så tydelig som mulig. Hun tar seg god tid slik at budskapet kommer tydelig fram, der hun gjerne gjentar beskjeden. Under observasjonen så jeg at hun repeterte beskjeder i fellesskap, noe som er i samsvar med det hun forteller. Dette kan sees i sammenheng med Bergkastet mfl. (2009) sin teori, som beskriver at gode beskjeder skal være korte og enkle formulert, og blir gitt i en vennlig og tydelig tone (s. 99). De forteller også det er viktig at beskjeden er forståelig for andre slik at de lettere følger beskjeden, noe som Eli også vektlegger. Eli sier det viktigste å tenke på når hun skal gi beskjeder er å få alles oppmerksomhet. Dette kan vi se i sammenheng med det Bergkastet mfl. (2009) mener, som forteller en viktig faktor for å få beskjeden så effektiv som mulig er å sikre alles oppmerksomhet (s.91).

På bakgrunn av det Bergkastet mfl. (2009) forteller om at det kan være lurt å redusere antall beskjeder slik at dette ikke skal forbindes med mas, kan dette sees i sammenheng med det Eli sier (s. 91). For å unngå at elevene opplever hennes beskjeder som mas, sier hun at det hjelper å ha faste regler i overgangssituasjoner. Jeg observerte også at hun har tydelige beskjeder i overgangssituasjoner, for å sikre seg at alle får det med seg beskjeden som gis. Det å skape slike faste rutiner ved overgangssituasjoner forteller Bergkastet mfl. (2009) er en fin måte å

reduere antall beskjeder. Eli forteller at hun har en fast rutine ved oppstilling, som de blant annet bruker når de går til friminutt eller overgang mellom aktiviteter. Da stiller elevene seg i nummer rekkefølge uten at Eli trenger å fortelle dem det, men gjør dette automatisk når læreren viser tegn til det. Ved denne metoden slipper Eli unødvendig mas, noe som er i samsvar med det Bergkastet mfl. (2009) forteller om å ha faste rutiner på situasjoner som er mest vanlige i løpet av en skoledag. De forteller også at læreren bør være i nærheten av eleven om en beskjed skal gis til enkeltelever (s. 99). Dette kan ses i sammenheng med det Eli forteller. Hun sier at hun vet hvilke elever som kan ha utfordringer med å få med seg beskjeder, og kan derfor være i forkant og gi disse elevene beskjed før hun gir den samme beskjeden felles i klassen. Dette kan være en måte å sikre seg at flest mulig får med seg beskjeden.

6.4 Foreldresamarbeid

Eli forteller at hun ikke opplever at skole-hjem samarbeidet påvirker hennes relasjon til elevene. Har hun utfordringer med relasjonen til foresatte, vil det ikke påvirke hvordan hun ser på elevene. Dette kan sees i sammenheng med Stortingsmelding 31, som forklarer at læreren hele tiden bør ha fokus på hva som er best for eleven. Det er derfor viktig å samarbeide godt med foreldrene og skape en god kommunikasjon med dem (St. Meld. Nr. 31 (2007-2008)). Eli forteller det er viktig å bli kjent med foresatte for å skape et godt samarbeid, og at det er viktig å tørre å være ærlig og snakke om saker som de er. Ved å være ærlig i slike vanskelige samtaler og kommuniserer direkte om hva det gjelder, kan det tenkes at forholdet mellom skole og hjem styrkes. Her slipper hun å snakke rundt tema og hva hun tror og synes. I slike samtaler kan det muligens være en forutsetning å ha eksempler å vise til, for eksempel om en elev har brudd på skolens regler, ville læreren ha fortalt hva som har skjedd, helt konkret. Elevene kan da oppleve et godt samarbeid mellom skole og hjem. Dette forteller Lyngnes og Rismark (2015 s. 149) henger sammen med et godt læringsmiljø, som støtter deres læringsprosess, sosiale læring og trygghet. Dette er også i samsvar med friskoleloven § 1-1 og § 7-1d, som forteller at foreldresamarbeidet skal bidra til god oppfølging av eleven sin faglige og sosiale utvikling.

Eli sier hun er opptatt av at foresatte framsnakker skolen og ansatte, og at eleven da kan forstå at det er de voksne på skolen som bestemmer. Det hun forteller kan sees i sammenheng de tre

ulike typene for samarbeid som Thomas Nordahl (Imsen, 2016 s. 460) skiller mellom. Ved disse tre ulike typene for samarbeid kan det tenkes at foreldrenes holdninger er positive og foreldresamarbeidet er bra. Eli forteller hun noen ganger møter foresatte som selv har hatt en dårlig oppvekst, og dermed kan videreføre dette til sine barn. Ved at hun bruker ekstra tid på å trygge disse, tror jeg kan føre til at foreldrene kan snu sin tankegang, og synes skolen er et fint sted å være for sine barn. Ved fokus på dette kan det tenkes man unngår at eleven blir påvirket av foreldrenes dårlige relasjoner med skolen fra deres oppvekst, noe som kan være viktig med tanke på elevenes holdninger til skolen. På bakgrunn av det Nordahl i Imsen (2016) framstilte innen foreldresamarbeid, kan det se ut til at Eli har disse typene i bakhodet under samarbeidet. Eli forteller foreldresamarbeidet som regel går bra om man er ”føre var” med informasjon og håndtering av situasjoner, noe Nordahl også framstiller i hans teori.

7 Avslutning

Mitt mål med denne undersøkelsen er å se hva en lærer gjør for å skape gode relasjoner til sine elever. I praksis merket jeg hvor viktig det er å ha gode relasjon til elevene for å kunne utføre undervisninga på en god måte. Under praksis merket jeg at elevene etterhvert ble tryggere på meg, og gikk til meg og spurte om hjelp. Jeg hadde flere gode samtaler med elevene, og vi kunne snakke om noe annet enn bare skolefagene. Jeg merket at jeg begynte å få bedre relasjon til elevene, noe som gjorde det enklere for meg å starte en samtale, i tillegg til at de ble tryggere på meg. Når jeg begynte å få bedre relasjon til disse elevene, ble jeg enda mer interessert i relasjonsbygging og ville forske mer på dette.

I denne oppgaven ønsker jeg derfor å svare på problemstillingen: *Hvordan jobber en lærer for å skape gode relasjoner til sine elever?* For å finne svar på dette har jeg benytter meg av kvalitativ forskningsmetode, der det ble foretatt en observasjon og intervju med praksislæreren min som informant. Min konklusjon i forhold til problemstillingen er basert på funn fra mine forskningsmetoder og analyse av dette. De funnene jeg har gjort har jeg vurdert og drøftet i lys av teori, samtidig som mine egne synspunkter bringes inn.

Det Eli legger stor vekt på ved å skape en god relasjon til sine elever er blant annet å anerkjenne elevene. Hun kan da vise at elevene blir sett og hørt. Her kan læreren nikke, smile og komme med små kommentarer underveis i samtalen. Elevene kan da få en følelse av at læreren bryr seg, og at skolen er et trygt sted å være. Læreren legger også stor vekt på å interessere seg for elevenes fritidsinteresser, og spør de ofte om hva de skal/har gjort i helgen. Elevene kan da føle at læreren også interesserer seg i dem uten at det gjelder i skolesammenheng. Hun synes også det er viktig å ha kontakt med foresatte, slik at de kan ha et godt foreldresamarbeid, som kan fremme elevenes læringsprosess, sosial læring og trygghet. Ved at læreren ser hver enkelt elev, kan føre til at de føle seg verdifull og inkludert i klassemiljøet, samtidig som dette kan påvirke relasjonen til medelevene på en positiv måte. For å skape en god kontakt med elevene sine, er Eli opptatt av å gi tydelige beskjeder. Hun har blant annet faste rutiner ved overgangssituasjoner, slik at hun kan redusere antall beskjeder for å unngå at elevene forbinder disse beskjedene med mas. Hun vektlegger også at elevene får være med på å lage regler i klasserommet, slik at de får et eierskap til dem og lettere følger disse reglene.

8 Bibliografi

Bergkastet, I., Dahl, L. & Hansen, A. K. (2009). *Elevenes læringsmiljø – lærerens muligheter. En praktisk håndbok i relasjonsorientert klasseledelse*. Oslo: Universitetsforlaget

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærer-utdanningene*. Oslo: Abstrakt.

Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal forlag.

Friskoleloven. (2006). Formålet med foreldresamarbeidet. (FOR-2006-07-14-932). Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-07-14-932/KAPITTEL_6#§4-1

Imsen, G. (2016). *Lærerens verden. Innføring i generell didaktikk* (5.utg). Oslo: Universitetsforlaget.

Karlsdottir, R. & Lysø, H. I. (2013). *Læring utvikling læringsmiljø. En innføring i pedagogisk psykologi*. Trondheim: Akademika forlag.

Kunnskapsdepartementet. (2008). *Kvalitet i skolen*. (Meld. St. 31 (2007-2008)). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-31-2007-2008/id516853/sec1>

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Læringsmiljø og klasseledelse*. (Meld. St. 22 (2010-2011)). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-22-2010--2011/id641251/sec7>

Lyngsnes, K. & Rismark, M. (2015). *Didaktisk arbeid*. Oslo: Gyldendal forlag

Nordahl, T. (2002). *Eleven som aktør. Fokus på elevens læring og handlinger i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Skoglund, I. R. & Åmot, I. (2012). *Anerkjennelsens kompleksitet i barnehage og skole*. Oslo: Universitetsforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2019, 8. februar). Observasjoner knyttet til støttende relasjoner.

Hentet fra:

https://www.udir.no/globalassets/filer/klasseledelse/observasjoner_stottende_relasjoner.pdf

Uthus, M. (2017). *Elevenes psykiske helse i skolen. Utdanning til å mestre egne liv*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

9 Vedlegg

9.1 Observasjon

OBSERVASJONER KNYTTET TIL STØTTENDE RELASJONER		
Hva gjør læreren for å etablere og opprettholde gode relasjoner til elevene?		
1. Læreren viser interesse for elevenes erfaringer og verdier	Notater	
2. Læreren anerkjenner elevene ved å lytte til elevene, hilse, blikkkontakt (osv.)	Notater	
3. Læreren engasjerer og støtter elevene i den faglige utviklingen	Notater	
4. Læreren har etablert gode relasjoner til hver enkelt elev som preger klassemiljøet	Notater	
5. Læreren samtaler med elevene for å opprettholde gode relasjoner	Notater	
Annet observasjonspunkt (etter avtale mellom læreren og observatøren i forkant av observasjonen)	Notater	

9.2 Intervju

1. Hva legger du mest vekt på i arbeide med å skape en god relasjon til elevene?
2. Hvordan legge til rette for "den gode samtalen" med den enkelte elev?
3. Hva opplever du som er en god lærer-elev-relasjon?
4. Hva legger du i begreper anerkjennelse?
5. Opplever du at hjem-skole samarbeidet påvirker din relasjon til elevene? Evt. på hvilken måte?
6. Hva legger du vekt på i forhold til å kommunisere så tydelig som mulig?
7. På hvilken måte foretrekker du å kommunisere beskjeder til elevene?
8. Hvordan forsikrer du deg om at elevene har forstått/oppfattet det du formidler?
9. Hvordan kan klasse miljøet påvirkes av din måte å kommunisere på?

9.3 Samtykkeskjema

FORESPØRSEL OM Å DELTA I INTERVJU I FORBINDELSE MED BACHELOROPPGAVE

Mitt navn er Malin Bakken og jeg studerer grunnskolelærer 1.- 7. ved NTNU. Jeg holder nå på å skrive en bacheloroppgave, og temaet for min oppgave er lærer – elev –relasjon. I forbindelse med dette ønsker jeg å undersøke hvordan en lærer arbeider for å skape gode relasjoner med sine elever, samt betydningen av en god relasjon.

For å finne svar på dette, ønsker jeg å gjennomføre et intervju med en lærer som har flere års erfaring som lærer i grunnskolen.

Spørsmålene vil i hovedsak dreie seg om dine erfaringer ved å skape gode relasjoner til elevene, og hva som fungerer for deg. I denne oppgaven vil jeg bruke denne informasjonen til å svare på dette temaet.

Deltagelsen er frivillig, og du kan derfor trekke deg fra intervjuet når som helst uten å oppgi noen grunn. Informasjonen vil bli anonymisert, og det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene i studien. Under intervjuet vil jeg ta notater. Dette intervjuet vil derfor vare cirka 30 minutter, og vi kan sammen bli enig om tid og sted. Dersom du ønsker å delta på intervjuet, undertegner du samtykkeerklæringen under.

Min veileder er Gunilla Eide Isaksen (gunilla.e.isaksen@ntnu.no).

Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan du kontakte meg på telefonen: 46836507 eller sende en e-post: malin.bakken@live.no

Med vennlig hilsen

Malin Bakken

Samtykkeerklæring:

Jeg har lest og forstått informasjonen over og gir mitt samtykke til å delta i intervjuet

Sted/ Dato: _____

Signatur: _____

